

לשוננו לעם

עורכים: א' אברונין, מ' אזרחי וי' פרץ

מתוך

כרך א, חוברת ד, תש"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

ארמית שלא לצורך

מספרים על כלה קרתנית, שבאה אל סופר העירה ובקשה ממנו, כי יכתוב בשמה מכתב יפה אל חתנה שבכרך ובעיקר בקשה ממנו, כי יכניס במכתב מלים זרות מצלצלות. גם בספרותנו יש, כנראה, קרתנים המתקשטים במלים זרות לא רגילות ומצלצלות. היה זמן והסופרים והנואמים וגם סתם מדברים אוהבי מליצות הרבו להשתמש במלה "ברם" במקום "אבל" או "אולם" בחשבם, כנראה, כי המלים "אבל, אולם" פשוטות יותר מדי, שגורות בפי כל יותר מדי, ומצאו במקומן מלה יפה מצלצלת "ברם", שיש לה כמה מעלות טובות: היא אינה עברית ואינה לא במקרא (רק בדניאל ארבע פעמים ובעזרא פעם אחת, שהם כתובים ארמית כידוע) ולא במשנה. היא מצלצלת במבטא, כי יש בה שתי אותיות השפתים וגם האות ר', שאפשר להתייזה. וכך נעשתה המלה "ברם" למלת האופנה והכל התחילו "מברממים" בדיבור. באמת יש למלה "ברם" גם הוראה של אך ורק בעברית "וישראל אך נח" (בראשית ז, כג) מתרגם אונקלוס: "ואשתאר

ברם נח". "אך רחוק יהיה ביניכם" (יהו-
שע ג, ד) מתרגם יונתן: "ברם רחיק יהי
בניכון".

בזמן האחרון מרבים הסופרים, הנואמים
וכתם מדברים במלה הארמית "מאידך",
שגם לה יש אותן המעלות הטובות, שנוכרו
לעיל ואינה לא במקרא ולא במשנה, ול-
אמתו של דבר עיקר הוראתה של "אידך"
היא: שאר, יתר או אחר. "ואידך פירושה הוא
זיל גמור" (שבת לא). מבאר רש"י שם:
"אידך שאר דברי תורה". "אדמייכם חד
מיית אידך" (יבמות פו). — אידך האחר
השני. ואלה המשתמשים במלה "ואידך"
כוונתם "מצד שני" או "באופן שני", ומדוע
לא ישתמשו במלים עבריות: "מצד שני".
הנה אנו מוצאים בב"מ (קא) "לצד שני
לביתו אי אתה נכנס וכו'", ובכלל אין איש,
שישתמש באיזו שפה שהיא בדיבור או
בכתב במלה "השני" בלי הוסיף "צד".

וכך התחילו להשתמש בבטוי "על מנת"
ללא צורך ולא במקומו. פלוני בא למקום
אלמוני על מנת להשתתף באספה. למה
שתי המלות היתרות? הן אפשר לומר
פשוט: פלוני בא למקום אלמוני להשתתף
באספה. לא נתפלא, אם נפגוש בכתב או
בדבר: "וישבו על מנת לאכול לחם במקום
שאנו מוצאים (בראשית לו, כה): "וישבו
לאכול לחם". הלי' שלפני שם הפעל היא
סימן התכלית והוראת "על מנת" היא
"בתנאי". "גיירני על מנת שתלמדני רק
תורה שבכתב" או "על מנת שתלמדני כל
התורה כלה כשאני עומד על רגל אחת"
(שבת לג). "על מנת" באה בפי המדבר
כתנאי מפורש: דוקא תורה שבכתב ולא
הורה שבעל פה; דוקא בזמן שהוא עומד
על רגל אחת ולא יותר.

וכן התחילו להשתמש במלה "לאלתר"
ובמלה "אשתקד". למה לנו המלים האר-
כיות הללו? הלא אפשר לאמר פשוט: תי-
כף, מיד, תיכף ומיד; בשנה שעברה או
בשנה הקודמת. לפנים השתמשו בזרגון
העברי-ארמי במלים כאלה, אבל לנו העב-
רית ומה לנו ולמלים זרות כאלה?
